

Upplands Väsby
kommun

Styrdokument

Datum:
2020-12-22

Diarienummer:
SN/2020:134

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd

Kategori	Styrdokumentsuppgifter
Nivå	Nämndspecifikt
Antagen	Socialnämnden 2021-03-10
Reviderad	
Giltig till och med	2021-12-31
Ansvarig ägare	Socialchef

1 Riktlinjernas syfte och tillämpning

Riktlinjerna beslutas av socialnämnden och syftar till att ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen i de behovsbedömningar som alltid ska göras. Personer som söker ekonomiskt bistånd ska bli lika behandlade såväl vad gäller bidragsnivå som när de ska anses vara berättigade till bistånd. Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet. En individuell behovsprövning ska alltid göras och om sakliga skäl finns kan det motivera att avsteg görs från riktlinjerna. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med en låginkomsttagare som jämförelseunderlag. Krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

Riktlinjerna utgör komplement till gällande lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd m.m. Ytterligare anvisningar kan hämtas från förarbetena till respektive lag. Vägledning kan också erhållas från prejudicerande domar. Ny lagstiftning och rättsliga utslag måste fortlöpande beaktas i förhållande till befintliga riktlinjer

2 Allmänt om uppdraget

Socialtjänsten ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation, inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska enligt [1 kap 1 § socialtjänstlagen \(SoL\)](#) bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

Verksamheten ska präglas av helhetssyn, vilket innebär att den enskildes sociala situation och problem ska ses i förhållande till hela den sociala miljön. Socialtjänsten ska sträva efter att finna en samlad lösning på de sociala svårigheterna i den enskildes situation.

Socialtjänstens huvudsakliga uppgift inom ekonomiskt bistånd är att bidra till att hitta lösningar på människors försörjningsproblem med fokus på att den enskilde långsiktigt ska kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Under tiden prövas rätten till ekonomiskt bistånd.

3 Handläggning av ärenden

Handläggning och dokumentation regleras i socialtjänstlagen, SoL, och förvaltningslagen, FL. Vid socialnämndens utredning ska stor vikt läggas vid den enskildes rätt till delaktighet, inflytande och självbestämmande.

Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser ska dokumenteras. Dokumentationen ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Beskrivningen av den enskildes förhållanden ska präglas av saklighet och objektivitet.

Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om denne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas ([11 kap 6 § SoL](#)).

Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem ([11 kap 5 § SoL](#)).

3.1 Ansökan

En ansökan lämnas företrädevis in digitalt eller skriftligt av den enskilde eller genom legal företrädare. Den digitala ansökan signeras via Bank ID. Den skriftliga ansökningsblanketten ska vara fullständigt ifylld. En ofullständigt ifylld ansökningsblankett får inte, utan synnerliga skäl, utgöra underlag för utbetalning av bistånd. Den sökande ska få tydlig vägledning om hur ansökan ska fyllas i. I vissa fall kan beslut om avslag fattas med hänvisning till att den sökande inte medverkar till att en utredning kan genomföras. Handläggaren ska aldrig skriva något på den av sökande undertecknade ansökningsblanketten.

3.2 Utredningens syfte

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden ([11 kap 1 § SoL](#)). Utredning inleds enligt 11 kap 1 § SoL. Varje ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att säkerheten eftersätts ([9 § FL](#)). Utredningen ska inte vara mer omfattande eller ta längre tid än vad som krävs för att beslut ska kunna fattas.

Utredningen genomförs i samråd med den enskilde och ska omfatta mål för de insatser som föreslås. I varje utredning som görs där barn är berörda ska barnets situation särskilt uppmärksammas, se avsnitt [3.4.1 Barnets rättigheter](#).

Utredningsförfarandet har två ben. Dess primära fokus är att undersöka vad den enskilde behöver göra för att bli självförsörjande och vilket stöd socialtjänsten bör erbjuda för att detta ska uppnås. Utgångspunkten för det stöd som ges ska vara att individens förmågor snarare än oförmågor sätts i fokus och präglas av en tillit till att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Personer som är arbetsföra ska vara beredda på att ta de arbeten som erbjuds dem eller stöd i att komma ut i arbete genom olika insatser. Snabbaste vägen till självförsörjning kan innebära att individen kan vara tvungen att välja ett enkelt arbete och välja bort en attraktiv insats.

Den som inte kan arbeta ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete, eller motiveras att ansöka om möjliga rehabiliteringsersättningar. Arbetssökande ska erbjudas insatser så snart som det är möjligt. En helt eller delvis arbetsför person ska vara inskriven på arbetsförmedlingen, aktivt söka arbete samt vid behov delta i insatser enligt upprättad individuell plan för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd. Andra bedömningar kan göras om den sökande har en problematik som både är allvarlig och omfattande som allvarligt missbruk och svårare psykisk ohälsa. Personer som av sociala eller medicinska skäl inte har arbetsförmåga kan ha behov av insatser från andra enheter inom socialtjänsten eller från Regionen.

Parallellt med att sökanden ges stöd för att bli självförsörjande kan hen också ha rätt till ekonomiskt bistånd.

3.3 Individuell plan

En individuell plan ska alltid upprättas i de ärenden där någon form av planering görs och ärendet inte är av tillfällig karaktär. Där ska det framgå vilka krav på motprestationer som

ställs för att försörjningsstöd ska kunna utgå. Planen ska följas upp regelbundet och justeras utifrån resultatet. Uppföljningen kan leda till andra insatser.

3.3.1 Samordnad individuell plan

Kommuner och regioner ska upprätta samordnad individuell plan (SIP) när den enskilde har behov av insatser från både socialnämnden och hälso- och sjukvården ([2 kap 7 § SoL](#), [3 f § HSL](#)). Den enskilde behöver samtycka till att planen upprättas. Både socialnämnden och regionen kan initiera en SIP, men det är den enskilde som bestämmer vilka aktörer som får sammankallas till mötet. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål. I planen ska det uppges

- vilka insatser som behövs
- vilka insatser respektive huvudman ska svara för
- vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget/regionen
- vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

3.4 Barnperspektivet

Barnets bästa ska särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn och vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska det som är bäst för barnet vara rådande ([1 kap. 2 § SoL](#)). Med barn avses varje människa under 18 år. Bestämmelserna har sin grund i [artikel 3 i FN:s barnkonvention](#) som poängterar att kommunens socialtjänst ska tillförsäkra barnet det skydd och den omvårdnad som det behöver. 2020-01-01 inkorporerades FN:s barnkonvention i svensk lag. Hänsyn ska tas till de rättigheter och skyldigheter som barnets föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet har. Behov av insatser från socialtjänsten, från andra verksamheter inom kommunen eller från andra huvudmän ska uppmärksammas.

3.4.1 Barnets rättigheter

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa beaktas. I ärenden där det finns barn i familjen ska i frågan som ska utredas barnets bästa prövas enligt [artikel 3 i FN:s barnkonvention](#) innan beslut fattas. Utredning ska visa vilka konsekvenser ett beslut får för barnet genom att redovisa möjliga ställningstaganden som finns, bifall eller avslag. Besluten jämförs sedan med artiklarna i barnkonventionen. När socialsekreterare kartlagt för- och nackdelar med olika ställningstaganden ska bedömning göras på de kort- och långsiktiga effekterna som besluten kan anses ha för barnet. Efter det ska en prioritering göras om hur tungt barnets bästa ska väga. I de fall barnets bästa inte kan prioriteras kan kompensande åtgärder på lång och på kort sikt övervägas.

3.5 Våld i nära relation

3.5.1 Särskilda skäl till att beräkna kostnader till en högre nivå

Socialnämnden bör beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en högre nivå bl.a. om den enskilde tillfälligt har höga kostnader, t.ex. för livsmedel, kläder, skor eller telefon på grund av våldsutsatthet

Kläder och hemutrustning - Det kan vara för stor risk för den våldsutsatta personen att hämta kläder till sig själv och barnen och kan därmed behöva köpa nya. Våldsutövaren kan också ha haft sönder den våldsutsattas kläder. Detsamma gäller med hemutrustning om den våldsutsatta personen har behövt lämna hushållet utan ha fått med sig någon hemutrustning och det kan vara för farligt för den våldsutsatta personen att återvända till lägenheten.

Livsmedel - När en våldsutsatt person inte bor hemma finns kanske inte samma möjlighet att kunna laga egen mat och personen måste därmed köpa färdig eller halvfabrikat som höjer livsmedelskostnaderna.

3.5.2 Byte till dyrare bostad

Om den som får ekonomiskt bistånd har ett önskemål om att flytta till ett dyrare boende, bör socialnämnden ge bistånd beräknat på den nya boendekostnaden under förutsättning att flyttningen är nödvändig för att den enskilde ska uppnå en skälig levnadsnivå ([SOSFS 2013:1](#)). Det kan till exempel gälla om den enskilde måste flytta till följd av att hen är eller har varit utsatt för våld eller andra övergrepp av närstående, eller för något annat brott.

Då den våldsutsatta personen är i behov av ny permanent bostad kan socialnämnden behöva vara flexibel i förhållande till vad som är godtagbara kostnader för ett boende.

I vissa fall är den våldsutsatta personen bunden till den ursprungliga bostaden genom kontrakt och andra avtal men kanske inte kan bo där på grund av risk för våldsutsatthet, då kan socialnämnden behöva godkänna dubbla boendekostnader under en kortare period. Om den våldsutsatta personen inte får dubbla boendekostnader beviljat kan hen dra på sig hyresskulder och därmed få det mycket svårt att få ett nytt förstahandskontrakt.

Det är viktigt att göra en helhetsbedömning av risken, där den våldsutsatta personens egen bedömning ges stor betydelse. Detta är särskilt viktigt då hen är rädd för sin och sina eventuella barns säkerhet.

3.5.3 Beräkning av makars, partners och sambors inkomst

Vid prövning av ekonomiskt bistånd räknas alla inkomster och tillgångar som gemensamma för makar, registrerade partner och sambor.

Utgångspunkten är att makar, partners och sambos är skyldiga att bidra till varandras underhåll. Socialnämnden bör endast undantagsvis ge ekonomiskt bistånd enbart till den ena parten om den som har inkomst inte bidrar till familjens försörjning.

Nämnden bör kunna ge bistånd enbart till ena parten när den har blivit utsatt för våld eller övergrepp av den andra parten. Innan bistånd beviljas till part för egen del ska arbetsgruppen relationsvårdsteamet (RVT) konsulteras i frågan.

Normalt ska den ena parten i ett par alltså inte kunna få bistånd för egen del utan att den andres inkomster eller tillgångar beaktas. Om en person som är eller har varit utsatt för våld av närstående söker ekonomiskt bistånd hos socialtjänsten är det lämpligt att socialnämnden informerar den enskilde om på vilka sätt den enskilde kan få ut medel till sin försörjning från den andra parten. Men i de fall då den enskilde tvingats fly från den våldsutövande parten eller utsatts för ekonomisk kontroll av honom eller henne är det sällan möjligt för den våldsutsatta att få medel till sin försörjning från våldsutövaren. Det kan därför ibland vara

nödvändigt att trots den andra makens/makans inkomster bevilja ekonomiskt bistånd till den våldsutsatta personen.

3.5.4 Ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt för våldsutsatta

När det gäller personer som är eller har varit utsatta för våld av närstående kan det ofta vara aktuellt med ekonomiskt bistånd till olika skyddsåtgärder som extra lås, titthål i ytterdörr och liknande. Det kan även vara nödvändigt att bevilja mobiltelefon för alla medlemmar i hushållet.

I de fall en person lever med sekretessmarkering kan det vara svårt för hen och barnen att använda sådant som är knutet till personnumret, som t.ex. högkostnadsskydd, bibliotekskort osv. Det kan vara extra svårt för en person med skyddade personuppgifter att söka arbete då arbetsgivaren/skolan ibland inte kan garantera ett tillräckligt skydd för identiteten. Detta kan man behöva ta hänsyn till när det gäller krav på att den enskilde ska söka arbete.

Det är den individuella behovsbedömningen som får avgöra om bistånd ska ges eller inte.

3.6 Hembesök

Ett hembesök är att betrakta som en utredande åtgärd och ska alltid ske inom ramen för en utredning enligt [11 kap 1 § SoL](#). Hembesök ska enbart göras om det är nödvändigt för att få ett tillräckligt beslutsunderlag. Socialtjänsten får inte ha som rutin att göra hembesök hos alla som ansöker om ekonomiskt bistånd.

Syftet med ett hembesök kan vara att utreda om den sökande har en rimlig hyreskostnad i förhållande till sitt boende, om den sökande bor på angiven adress, om denne har tillgång till lägenheten, om hemutrustning saknas, om det råder oklarheter kring hur många som bor i bostaden, hur hushållssammansättningen ser ut samt vid ansökan om hemutrustning se avsnitt [6.7 Möbler och husgeråd/Hemutrustning](#). Hembesök ska också göras vid andrahandsboende om andrahandskontraktet inte är godkänt av fastighetsägaren samt om sökande är inneboende i rum, se avsnitt [5.2.2.4 Andrahandsboende](#) och [5.2.2.5 Inneboende](#).

Om den sökande inte är ensam hemma i lägenheten vid hembesöket är det viktigt att handläggaren är noga med att inte röja några sekretessbelagda uppgifter. Besöket ska ske med respekt för den enskildes integritet.

Att tänka på före hembesöket:

- Den enskilde ska ha lämnat sitt samtycke till hembesöket.
- Syftet med hembesöket ska vara klart. Det ska vara klart vad det är man behöver undersöka och vilka frågor man behöver svar på. Den enskilde ska vara informerad om syftet med hembesöket.
- Innan ett hembesök bör boendesituationen diskuteras med den enskilde, där personen själv får beskriva hur den bor, omständigheterna kring boende och hur lägenheten ser ut.
- Enhetens säkerhetsrutiner ska följas.

3.7 Beslut

Alla beslut ska föregås av ett beslutsunderlag (utredning). Beslut fattas enligt socialnämndens delegationsförteckning.

Ett beslut behöver vara tydligt utformat då det har stor betydelse för att den enskilde ska kunna förstå vilken rätt till hjälp han eller hon har.

Enligt [32 § FL](#) ska ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. Av beslutet ska också framgå vilken insats som beviljas, lagrum, målet med insatsen, omfattning/frekvens samt för hur lång tid beslutet gäller.

Bifallsbeslut verkställs via utbetalning av beviljat bistånd till sökandens bankkonto, undantag kan göras.

3.7.1 Avslag

Som huvudregel avslås ansökan om ekonomiskt bistånd för hushållet som helhet. Underhållsskyldighet gentemot övriga familjemedlemmar går före deras rätt till ekonomiskt bistånd och föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar som föräldraskapet innebär.

En ansökan kan inte avvisas eller avslås med motiveringen att kommunens riktlinjer inte innehåller det sökta biståndet.

De skäl som anges vid beslut om avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd ska vara sakliga och ska framgå som motivering till beslutet. Skälen ska anges på ett sådant sätt att den enskilde förstår orsaken till beslutet. I samband med att den enskilde skriftligt underrättas om beslutet ska information också ges om hur man går till väga vid en överklagan.

3.7.2 Överklagan

Beslut som fattas med stöd av någon speciallagstiftning, t.ex. socialtjänstlagen, överklagas genom förvaltningsbesvär, undantaget beslut enligt [4 kap. 2 § SoL](#). Den enskilde ska alltid underrättas om sin rätt till att överklaga ett beslut som gått denne emot.

Beslutet ska överklagas skriftligen och handläggaren som fattat beslutet ska vara den enskilde behjälplig om så önskas. Överklagandet ska ha kommit in till socialnämnden inom tre veckor från den dag då den enskilde fått del av beslutet.

Har överklagandet inkommit i rätt tid och socialnämnden inte finner skäl att ändra beslutet skickas det vidare till berörd domstol ([§§ 45, 46 FL](#)). Har överklagan kommit in för sent ska den avvisas enligt [45 § FL](#), om inte förseningen beror på att socialnämnden har lämnat en felaktig underrättelse om hur man överklagar eller om överklagan kommit in under överklagandetiden till den myndighet som ska pröva överklagandet.

Ändrar socialnämnden beslutet enligt den enskildes önskemål ska beslutet tillsammans med överklagan skickas till berörd domstol då överklagan anses omfatta även det ändrade beslutet ([§ 46 FL](#)).

3.7.3 Beslut som löper över flera månader

Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, ett exempel är tandvårdsbehandling. Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad och när beslut fattas som sträcker sig över flera månaders tid måste beslutet innehålla ett återkallelseförbehåll. Beslutet kan annars inte ändras till den enskildes nackdel under perioden, till exempel om omständigheterna som beslutet grundar sig på ändras. Myndigheten får alltså inte ändra ett för den enskilde gynnande beslut till hans eller hennes nackdel utan ett återkallelseförbehåll enligt [37 § FL](#).

3.8 Jobbstimulans

Syftet med jobbstimulans ([4 kap. 1 b § SoL](#)) är att det ska löna sig att ta ett arbete eller att utöka sin arbetstid även när hen är berättigad till ekonomiskt bistånd. I regel beaktas all inkomst vid prövningen av ekonomiskt bistånd, men jobbstimulansen innebär att socialnämnden ska göra undantag från denna princip.

Målgruppen för jobbstimulansen är biståndssökande som har inkomst för utfört arbete. Den är utformad som en särskild beräkningsregel som innebär att 25 procent av nettoinkomsten av anställning under vissa förhållanden inte ska beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Det gäller både då den enskilde får eller har arbete och då arbetsinkomsten ökar. Jobbstimulansen ska dras av innan socialnämnden gör normberäkning för hushållet. Ensamkommande unga som jobbar vid sidan av studierna omfattas av den särskilda beräkningsregeln i [4 kap. 1 b § SoL](#) om jobbstimulansen.

Jobbstimulansen är personlig och gäller inte hushållet som helhet. Om hushållet är berättigat till ekonomiskt bistånd gäller jobbstimulansen för den eller de personer i hushållet som uppfyller kriterierna för jobbstimulansen.

För att komma i fråga för jobbstimulansen gäller att den sökande

- ska ha haft ekonomiskt bistånd minst sex månader i följd och
- får eller har arbete och arbetsinkomst eller
- ökar sin arbetsinkomst

När en enskild uppger arbetsinkomster kontrollerar socialnämnden om den enskilde är berättigad till jobbstimulans. Det innebär kontroll av om den enskilde fram till den tidpunkten har fått ekonomiskt bistånd sex månader i följd i den egna kommunen och/eller i en tidigare kommun. Den enskilde ska samtycka till att kontroll görs i en annan kommun. Om den enskilde inte samtycker till kontrollen får nämnden besluta utifrån de uppgifter som finns.

Jobbstimulans i form av den särskilda beräkningsregeln gäller i 24 månader. Tiden ska vara sammanhängande. Även om den enskilde är självförsörjande under någon del av tvåårsperioden löper tiden för jobbstimulansen på under den påbörjade tvåårsperioden.

Jobbstimulansen innebär att det skapas ett utrymme för den enskilde att öka sin konsumtion eller att spara en del av sin inkomst. Om den enskilde väljer att spara inkomsten ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd under den tvåårsperiod som den särskilda beräkningsregeln gäller.

Det finns ingen gräns i socialtjänstlagen för hur många gånger en biståndssökande kan få jobbstimulans.

3.9 Fribelopp för barn och skolungdomars inkomst av eget arbete

Syftet med fribeloppet för barns och skolungdomars inkomst av eget arbete är att det ska stimulera ungdomar i familjer med ekonomiskt bistånd till att få kontakt med arbetslivet och öka deras möjligheter att i framtiden kunna försörja sig.

Bestämmelsen i [4 kap. 1 a § SoL](#) innebär att en del av hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomster inte ska beaktas vid prövningen av föräldrarnas ekonomiska bistånd för barnet eller skolungdomen.

Med hemmavarande barn och skolungdomar menas barn och skolungdomar som bor i det hushåll för vilket bistånd beräknas. Dit räknas även barn och skolungdomar som på grund av gymnasiestudier är inackorderade på annan ort. Barn och skolungdomar som bor växelvis hos respektive förälder eller bor med umgängesförälder räknas som hemmavarande hos båda föräldrarna.

Gränsen för fribeloppet uppgår till ett prisbasbelopp per kalenderår. Det är ungdomens inkomst av eget arbete efter skatteavdrag som ska beaktas. Om ungdomens inkomst överskrider ett prisbasbelopp ska den unge bidra till sin egen försörjning inklusive boendekostnad.

3.10 Hemutrustningslån till nyanlända

Den som omfattas av det kommunala flyktingmottagandet kan få låna pengar av CSN för att köpa möbler och annan utrustning till sitt nya hem. Hemutrustningslån tas inte upp som en inkomst i beräkningen om lånet har gått till kostnader för hemutrustning.

3.11 Körkortslån för arbetslösa

Körkortslånet är ett lån från CSN för att kunna ta ett svenskt körkort med körkortsbehörighet B för den som är arbetslös och mellan 18 och 47 år. Körkortslån tas inte med som en inkomst om lånet har gått till körkortsrelaterade kostnader.

3.12 Bistånd utöver 4 kapitlet 1 § SoL

Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av [4 kap. 1 § SoL](#) om det finns skäl för det. Det beviljas då med stöd av [4 kap. 2 § SoL](#). Beslut enligt den bestämmelsen kan bara överklagas genom laglighetsprövning, och inte genom förvaltningsbesvär.

Det är viktigt att socialnämnden, när den får en ansökan om ekonomiskt bistånd, först prövar denna enligt [4 kap. 1 § SoL](#) då den enskilde då ges möjlighet att överklaga ett eventuellt avslagsbeslut enligt förvaltningslagen, FL. Om ansökan avslås, kan nämnden därefter pröva om det finns förutsättningar att bevilja ekonomiskt bistånd med stöd av [4 kap. 2 § SoL](#).

Förutsättning för ekonomiskt bistånd enligt [4 kap. 2 § SoL](#) bedöms mycket restriktivt och bistånd beviljas endast i undantagsfall.

3.13 Återkrav och återsökning

Huvudprincipen är att bistånd enligt [4 kap. 1 § SoL](#) beviljas utan återbetalningsplikt för den enskilde. Undantag från denna princip regleras i [107 kap. 5 § SFB](#) och [9 kap. 1 och 2 §§ SoL](#).

3.13.1 Begäran om utbetalning av retroaktivt beviljad ersättning från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten (återsökning)

Kommunen kan begära utbetalning av retroaktivt beviljad ersättning med samma summa som beviljats som bistånd under den tid Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten prövar en periodisk förmån som kan komma att utbetalas retroaktivt. En begäran om utbetalning per förmån och beslutstillfälle (avseendemånad) måste göras. Blanketterna för detta återfinns på myndigheternas hemsidor.

3.13.2 Återkrav enligt SoL

Det finns två situationer då kommunen har möjlighet att återkräva utbetalt ekonomiskt bistånd:

- Om biståndet getts med villkor om återbetalning ([9 kap. 2 § st. 1 och 2](#)).
- Om hushållet erhållit för mycket bistånd eller bistånd på oriktiga grunder ([9 kap. 1 § SoL](#)).

Återkrav enligt [9 kap. 1 § SoL](#) görs vanligtvis inom ramen för en FUT-utredning om en person beviljats bistånd på felaktiga grunder, se avsnitt [3.14.2.3 Felaktig utbetalning – återkrav enligt 9 kap. 1 § SoL](#).

Återkrav av ekonomiskt bistånd ska bara göras mot en väntad faktisk inkomst, förutom i de fall den enskilde fått ekonomiskt bistånd på felaktiga grunder eller har fått för mycket bistånd utbetalt. Om den enskilde felaktigt har fått ekonomiskt bistånd/för högt belopp ska pengarna alltid återkrävas.

För att det ska vara meningsfullt att återkräva en väntad inkomst måste den väntade inkomsten antas ge ett överskott efter avdrag för den enskildes löpande levnadsomkostnader. I annat fall ska ett återkrav inte läggas upp. Återkrav får inte göras mot framtida försörjningsstöd.

3.13.2.1 Återkrav enligt 9 kap 2 § första stycket SoL

Återkrav av ekonomiskt bistånd enligt [4 kap. 1 § SoL](#) kan ske på tre grunder:

1. Bistånd som beviljats som förskott på förmån eller ersättning.
2. Bistånd till enskild som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över, hindrats från att förfoga över sina inkomster eller tillgångar.
3. Bistånd till enskild som är indragen i arbetskonflikt.

I begreppet förmån eller ersättning ingår förmåner från Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten som exempel sjukersättning, tidsbegränsad sjukersättning, aktivitetsersättning, bostadstillägg för pensionärer och underhållstöd. Andra ersättningar eller förmåner kan till exempel vara lön (gäller även statlig lönegaranti vid konkurs), arbetslöshetsersättning och studiestöd.

Återkrav av förmån eller ersättning som inte omfattas av Socialförsäkringsbalken bygger helt och hållet på överenskommelse mellan kommunen och den enskilde om hur biståndet ska återbetalas. Om den instans som betalar ut förmånen eller ersättningen kräver det ska

socialtjänsten uppvisa en fullmakt som styrker den överenskommelse om återkrav som träffats mellan socialtjänsten och den enskilde. Möjligheten att återkräva bistånd måste därför bedömas från fall till fall.

Det ska preciseras i överenskommelsen mot vilken utbetalning som återkrav enligt punkterna 1 och 2 ovan gäller. Däremot finns inget krav på att det ska gälla samma tidsperiod.

Situationer som avses under punkten 3 kan till exempel vara om det uppstår felaktigheter i de tekniska system som används vid löneutbetalning eller banktransaktioner.

3.13.2.2 Återkrav enligt 9 kap. 2 § andra stycket SoL

Bistånd enligt [4 kap. 2 § SoL](#) kan beviljas utöver vad som följer av [4 kap. 1 § SoL](#) och ska då alltid föregås av ett avslag enligt [4 kap. 1 § SoL](#).

Bistånd enligt [4 kap. 2 § SoL](#) kan beviljas med villkor om återbetalning till:

- Hushåll med realiserbara tillgångar.
- Hushåll med egen försörjning/inkomst över norm.

Villkoret om återbetalning är en nödvändighet för att sedan kunna återkräva det beviljade biståndet.

3.13.2.3 Felaktig utbetalning – återkrav enligt 9 kap. 1 § SoL

Bistånd enligt [4 kap. 1 § SoL](#) ska återkrävas om någon fått felaktigt belopp genom:

- Oriktiga uppgifter.
- Underlåtenhet att lämna uppgift.
- På annat sätt förorsakat att bistånd beviljats obehörigen eller med för högt belopp.

Kommunen får i dessa fall kräva tillbaka det belopp som utbetalts för mycket. Om kommunen har förorsakat den felaktiga utbetalningen får återkrav av det felaktiga beloppet göras om den enskilde borde ha förstått att utbetalningen var fel, till exempel vid rena felräkningar eller när dubbel utbetalning skett av misstag.

Denna bestämmelse ersätter eller inskränker inte på skyldigheten att göra en polisanmälan om misstanke om bidragsbrott enligt [6 § bidragsbrottslagen](#) om den enskilde avsiktligt lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter. Finns misstanke om felaktig utbetalning inleds en utredning enligt [11 kap. 1 § SoL](#) för att klargöra om så skett och om det finns grund för beslut om återkrav och/eller polisanmälan. Beslut om att återkräva felaktigt belopp samt polisanmälan fattas enligt gällande delegation.

3.14 Avsluta ärende

När en person inte längre ansöker om ekonomiskt bistånd ska ärendet avslutas. För att undvika att ett ärende avslutas för tidigt rekommenderas det att, om den sökande inte flyttar eller annan uppenbar orsak finns, ärendet avslutas när person inte varit sökande under tre månader. I de fall ärendet är överlämnat till rättsinstans bör ärendet vara öppet till dess att dom fallit.

Om den enskilde inte längre vill få sin ansökan prövad ska det framgå av dokumentationen att socialtjänsten beslutat att avskryva ärendet innan ärendet kan avslutas.

4 Rätten till bistånd

4.1 Olika gruppers förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd

4.1.1 Arbetslösa

Samtidigt som rätten till ekonomiskt bistånd prövas ska den enskilde ges stöd i att finna vägar till självförsörjning. Arbetslinjen innebär att den enskildes egna möjligheter sätts i fokus och att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning.

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den sökande stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete samt vid behov delta i arbetssökarverksamhet, praktik, arbetsträning, studera svenska eller annan lämplig insats. Vilka krav på motprestationer som socialnämnden ställer för att ekonomiskt bistånd ska kunna beviljas ska framgå av en individuell plan. Kraven kan vara en del i prövningen jämlikt [4 kap. 1 § SoL](#) eller jämlikt [4 kap. 4 och 5 §§ SoL](#). Det är viktigt att det i både utredning och beslut klagas vilka lagrum som tillämpas, se avsnitt [3.2 Utredningens syfte](#).

4.1.2 Frånvaro

Vid frånvaro på grund av sjukdom - se avsnitt [4.1.11 Personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom](#).

Frånvaro på grund av vård av barn - En arbetssökande som deltar i arbetsmarknadsinsatser, praktik eller andra insatser och som har barn som är sjukt eller behöver gå till läkare/tandläkare ska anmäla detta till arbetsförmedlingen. Sjukdomen ska styrkas med läkarintyg efter mer än fem dagars frånvaro. Skriftlig dokumentation ska alltid uppvisas vid besök hos läkare eller myndighet som hindrar deltagande i arbetssökarverksamhet.

Ordinarie förskolas/skolas eventuella semesterstängning utgör inget hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande, då föräldrarna alltid erbjuds alternativ barnomsorgsplats.

När det gäller barn som lever i familjer med långvarigt biståndsbehov ska deras behov av ledighet under sommaren, t ex när förskola eller familjedaghem har semesterstängt, beaktas när krav avseende arbetssökande ställs på förälder.

Möjligheten att spara föräldrapenning och använda vid inskolning på förskola finns även för personer som uppbär ekonomiskt bistånd.

4.1.3 Uppsägning på egen begäran

Om den sökande på egen begäran sagt upp sig från arbete är huvudprincipen att ekonomiskt bistånd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning som uppsägningen medför. Om den arbetslöse i övrigt uppfyller förutsättningarna är personen berättigad till bistånd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder.

För personer som har sagt upp sig på egen begäran men inte har rätt till arbetslöshetsersättning gäller motsvarande princip.

4.1.4 Företagare

Ekonomiskt bistånd beviljas som huvudregel inte till den som är egen företagare då detta skulle leda till otillbörlig konkurrensfördel mot andra företagare. Om en person har ett företag eller ett uppdrag i företag ska alltid eventuella inkomster och tillgångar i företaget utredas.

Om en person driver ett eget företag och ansöker om ekonomiskt bistånd måste personen i första hand ta ut avtalsenlig lön. Om personen inte kan försörja sig på den egna verksamheten kan socialtjänsten hänvisa personen till att avveckla företaget och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande. Bistånd kan beviljas vid akut eller tillfälligt behov.

4.1.5 Föräldralediga

Föräldrapenning ska tas ut med högsta nivå sju dagar per vecka. Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska uppvisas.

För att den hemmavarande föräldern så snart som möjligt ska kunna ställa sig till arbetsmarknadens förfogande ska den första barnomsorgsplats som erbjuds barnet från ett års ålder accepteras. Det innebär att den sökande inte har rätt att tacka nej till en erbjuden barnomsorgsplats. Undantag kan göras om ett barn av psykiska eller medicinska skäl är i behov av särskild typ av förskoleverksamhet. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg. När barnet har fått plats inom barnomsorgen finns ingen rätt att vara föräldraledig. Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

4.1.6 Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

Personer som dömts till fängelsestraff ska om möjligt omgående påbörja verkställigheten av straffet. Vid ansökan om bistånd i avvaktan fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården. Om verkställigheten inte omedelbart kan påbörjas kan bistånd beviljas i avvaktan på verkställighet.

Häktade personer, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, kan ansöka om häktesbidrag från kriminalvården, fickpengar ska således inte beviljas.

I och med att häktade ännu inte är dömda för ett brott kan det bli aktuellt att bevilja bistånd till hyreskostnad max under sex månader.

Den som vårdas enligt [lagen \(1991:1129\) om rättspsykiatrisk vård](#) eller är omhändertagen enligt [smittskyddslagen \(2004:168\)](#) har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten.

Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd till sin försörjning.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

4.1.7 Skyddstillsyn med särskild behandlingsplan

Skyddstillsyn med särskild behandlingsplan är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå beroendevård där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en

gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning då socialtjänsten via en ansvarsförbindelse kan överta kostnadsansvaret.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen såsom fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädotrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska försörjningsstöd inte beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård ska den enskildes behov av ekonomiskt bistånd prövas av socialtjänsten.

4.1.8 Samhällstjänst

Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid under kontroll av frivårdsmyndigheten och ska inte påverka kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid.

4.1.9 Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten

Vuxna personer som beviljas heldygnsvård eller behandling som en insats med stöd av socialtjänstlagen är berättigade till bistånd på samma villkor som andra. Endast kostnader som den sökande har under vårdtiden ska dock i omfattas av försörjningsstödet, se avsnitt [5.1.2.5 Vistelse på institution](#).

4.1.10 Ungdomar under 18 år som bor i stöd- eller träningsboende

Unga under 18 år som inte kan bo hemma och som erhåller boende utanför hemmet genom socialtjänstens försorg ska ha ett placeringsbeslut som visar att även omsorgen om barnet tillgodoses genom placeringen. De unges boende och omsorg ska i dessa fall annars tillgodoses av vårdnadshavaren. Kostnaderna för uppehållet ska vid placeringar täckas av vårdkostnaden och inte genom försörjningsstöd.

4.1.11 Personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom

Vid frånvaro på grund av sjukdom mer än fem dagar ska sjukdomen styrkas med läkarintyg. För att arbetsförmåga vid sjukdom ska godkännas som grund för rätt till bistånd ska en person ha ett läkarintyg som styrker oförmåga att arbeta eller deltagande i insatser, helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan aktivitetsförmågan.

Personer som kan ha rätt till sjukpenning ska ansöka om detta hos Försäkringskassan. Om personen inte har rätt till sjukpenning ska ärendet vid behov föredras hos ”MIA vidare”. Bedömer Försäkringskassan, tvärtemot läkaren, att personen har arbetsförmåga är det försäkringskassans bedömning som socialtjänsten utgår ifrån i sin bedömning om rätten till bistånd.

4.1.11.1 Sjuk- eller aktivitetsersättning

Om sjukskrivande läkare bedömer att den enskilde inte kommer att återfå arbetsförmågan kan ansökan om sjukersättning göras. Om den enskilde är under 30 år och bedöms ha en nedsatt arbetsförmåga under minst ett år kan en ansökan om aktivitetsersättning göras hos Försäkringskassan. Försäkringskassans beslut ligger till grund för socialtjänstens bedömning om rätten till bistånd.

4.1.12 Personer med sociala och medicinska problem

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde medverka i planering i syfte att bli arbetsför eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

4.1.12.1 Personer med beroendeproblematik

För personer som har utvecklat ett beroende av alkohol, droger och eller spel om pengar är det viktigt att alla verksamhetsområden inom socialtjänsten där personen är aktuell samverkar och arbetar tillsammans med personen. Samverkan med andra myndigheter så som regionen kan även vara aktuell. Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarlig beroendeproblematik ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. En individuell bedömning behöver göras gällande de krav som ställs på arbetssökande i övrigt. Kravet på att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan tillämpas på personer med lindrigare beroendeproblem men ska inte ersätta vård och behandling.

Om en sökande med denna typ av problematik inte medverkar, helt eller till stor del, i socialtjänstens försök att utreda eller att utarbeta en individuell plan så kan detta utgöra grund för att reducera biståndet.

4.1.12.2 Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten först utreda de grundläggande problemens påverkan på den sökandes möjligheter att till exempel stå till arbetsmarknadens förfogande, innan ställning tas till hur socialtjänsten på bästa sätt kan stärka personens framtida försörjningsförmåga. En individuell bedömning behöver göras gällande de krav som ställs på arbetssökande i övrigt. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det oftast nödvändigt att samverka med andra verksamhetsområden inom socialtjänsten och med regionen. Om personen är sjukskriven se avsnitt [4.1.11 Personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom](#).

4.1.13 Personer som tillfälligt vistas på annan ort i Sverige eller utomlands

Huvudprincipen är att bistånd inte beviljas vid utlandsvistelse.

Socialtjänstens vistelsebegrepp ska däremot inte tolkas så att den som får ekonomiskt bistånd har reseförbud. En resa ska ske i samråd med socialtjänsten. Resan ska i förekommande fall vara kortvarig och vid bedömning ska beaktas resans påverkan för den enskilde att bli självförsörjande och hur det påverkar fortsatt behov av bistånd, t.ex. om pengarna kan användas till personens uppehälle

4.1.14 Personer med äldreförsörjningsstöd eller pension

Personer med äldreförsörjningsstöd eller pension

Personer som är 65 år och äldre som har låg eller ingen pension och ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldreförsörjningsstöd istället. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan beslut hos Pensionsmyndigheten ska det återsökas se avsnitt [3.13.1 Begäran om utbetalning av retroaktivt beviljad ersättning](#).

Personer med pension eller äldreförsörjningsstöd som ansöker om ekonomiskt bistånd till livsföring i övrigt exempelvis tandvård eller glasögon kan beviljas detta efter sedvanlig behovsprövning.

4.1.15 Studerande

4.1.15.1 Vuxenstuderande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till bistånd. Vuxenutbildning ska i första hand finansieras genom det statliga studiemedelssystemet eller med aktivitetsstöd via Arbetsförmedlingen.

Om en person har studerat men avslutar sina studier och söker ekonomiskt bistånd är utgångspunkten att de ska ha planerat för sin ekonomi efter avslutade studier t.ex. genom att i god tid börja söka arbete.

I undantagsfall kan dock, efter individuell behovsprövning, ekonomiskt bistånd beviljas för vuxenstudier, se nedan.

4.1.15.2 Studerande under studieuppehåll

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till studerande som aktivt sökt feriearbete men som inte fått något, eller som får vänta på första löneutbetalningen. Den studerande ska kunna visa att den i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation som han eller hon kunnat planera inför.

4.1.15.3 Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrar har enligt föräldrabalken försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 18 år. Går barnet i gymnasieskolan efter denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst till dess barnet fyller 21 år. Detta gäller oavsett om den unge har egen bostad eller inte.

Gör den unge ett uppehåll i sin gymnasieskolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet men underhållsskyldigheten träder in igen om och när barnet återupptar skolgången. Underhållsskyldigheten upphör inte under sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan.

Socialtjänsten ska normalt inte vid biståndsprövning ta hänsyn till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende. Undantag ska göras endast om det finns synnerliga skäl till att den unge inte kan bo kvar hemma. I möjligaste mån ska den unge ingå i föräldrarnas hushåll, men ibland kan det finnas skäl att se honom eller henne som ett eget hushåll. Även i det senare fallet ska om möjligt föräldrarnas ekonomi och förmåga att bidra utredas.

För en ungdom som fyllt 18 år som i stället för gymnasiestudier väljer att börja läsa på SFI gäller samma regler som för övriga vuxna och ska hanteras som ett eget hushåll.

4.1.15.4 Ungdomar som saknar föräldrar med försörjningsansvar

Sökanden som har fyllt 18 år och som saknar föräldrar med försörjningsansvar, exempelvis ensamkommande unga, kan beviljas bistånd till sitt uppehälle så länge de studerar på ungdomsgymnasium och bor på egen hand. Den unge ska söka studiebidrag och extra tillägg till

studiebidrag, s. k. studiestöd hos CSN. Ensamkommande studerande ungdomar ska från höstterminen det år de fyller 20 söka studiemedel. OBS! Sommarskolestudier innan höstterminen kan vara studiemedelsberättigade.

Ensamkommande unga ska från vårterminen det året de fyller 20 år söka sommarjobb och kunna redovisa detta månadsvis. Grunden ska vara att ungdomen har sökt arbete. Om ungdomen inte lyckats erhålla ett arbete kan försörjningsstöd, efter sedvanlig behovsprövning, beviljas under sommaren.

Bestämmelserna i 4 kap 1a § SoL om skolungdomars arbetsinkomster är inte tillämplig eftersom bestämmelsen gäller vid prövningen av föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd. Istället gäller den särskilda beräkningsregeln i 4 kap 1b § SoL, jobbstimulansen, se avsnitt [3.9 Jobbstimulans](#).

4.1.16 Utländska medborgare

Utländska medborgare grupperas enligt följande:

- EU-medborgare (med och utan uppehållsrätt)
- Personer utan uppehållstillstånd
- Personer med uppehållstillstånd
- Nordiska medborgare

4.1.16.1 EU- medborgare

För EU-medborgare gäller det s.k. rörlighetsdirektivet som reglerar unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet inom EU. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz. Dessa medborgare omfattas av bestämmelsen i [2 kap. 5 § utlänningslagen, UtLL](#). Den innebär att uppehållstillstånd inte krävs av utländska medborgare för vistelse i Sverige under de tre första månaderna.

EU-medborgare har rätt att resa in i Sverige utan visum eller uppehållstillstånd och vistas här i tre månader.

Efter tre månader måste de uppfylla vissa villkor för att ha uppehållsrätt och därmed få stanna. En EU-medborgare kan återgå till sin rätt att vistas här tillfälligt i tre månader genom att lämna landet och sen återkomma.

Vid en ansökan om ekonomiskt bistånd under de tre första månaderna bedöms deras ansökan på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan uppehållstillstånd. Kommunen har det yttersta ansvaret vilket innebär att bistånd för att undanröja akut nöd kan beviljas. Observera särskilt om det finns barn i familjen ska barnets bästa beaktas. Hänsyn måste även tas till hur länge familjen vistas i Sverige.

4.1.16.1.1 Uppehållsrätt

Med uppehållsrätt avses en rätt för EU/ EES-medborgare och deras familjemedlemmar att under vissa förutsättningar vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. Villkoren för uppehållsrätt varierar beroende på om personen är ekonomiskt aktiv, ekonomiskt icke-aktiv eller är en familjemedlem till en EU/EES-medborgare

4.1.16.1.2 Bedömning av uppehållsrätt

Socialtjänsten bedömer om den sökande vid ansökningstillfället har uppehållsrätt i Sverige. I [3a kap. 3 § Utlänningslagen](#) anges vilka EES- medborgare som har uppehållsrätt.

I EU-rätten har arbetstagarbegreppet fått en bred tolkning. Varje person som utför ett faktiskt och verkligt arbete ska betraktas som arbetstagarare, om inte arbetet som utförs har så begränsad omfattning att det framstår som ett marginellt komplement. EU-domstolen har angett att en helhetsbedömning ska göras utifrån alla omständigheter som avser arten av arbete och arbetsförhållandena. I denna bedömning är tre kriterier avgörande och måste uppfyllas för att någon ska anses vara arbetstagarare:

- arbete ska utföras åt någon annan,
- personen ska vara under dennes arbetsledning, och
- arbetet ska ske mot ersättning

Med arbetssökande EU-medborgare menas en person som beger sig till ett annat EU-land och aktivt söker arbete. Arbetssökande personer omfattas generellt sett av den grundläggande rätten till fri rörlighet och rätten att vistas i Sverige under tre månader utan uppehållsrätt. Så länge de kan styrka att de fortfarande söker arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning har de också rätt att vistas i Sverige utöver de tre månaderna.

4.1.16.1.3 EU/EES- medborgare med uppehållsrätt

EU/ EES- medborgare med uppehållsrätt har samma rättigheter som svenska medborgare. Handläggningen ska då ske på samma sätt som för svenska medborgare. För familjemedlemmar gäller huvudprincipen att deras uppehållsrätt är beroende av anknytningen till en EU/ EES-medborgare med uppehållsrätt, så länge de inte själva har fått uppehållsrätt. En familjemedlem som har uppehållsrätt har rätt till likabehandling av socialtjänsten på samma sätt som svenska medborgare.

4.1.16.1.4 EU/EES- medborgare utan uppehållsrätt

EU/ EES-medborgare utan uppehållsrätt har inte rätt till ekonomiskt bistånd förutom vid akuta situationer. En individuell bedömning ska alltid göras. Ett avslagsbeslut på grund av att en person inte bedöms ha uppehållsrätt ska innehålla en motivering till varför uppehållsrätt inte kan anses föreligga. Vid dessa situationer bör särskilt beaktas om det finns barn i familjen på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan tillstånd och en prövning av barnets bästa ska alltid göras vid beslut om ekonomiskt bistånd.

4.1.16.2 Personer utan uppehållstillstånd

Med personer avses tredjelandsmedborgare som inte omfattas av EU-rätten.

Enligt [2 kap. 5 § utlänningslagen, UtlL](#), får en utländsk medborgare tillfälligt vistas i Sverige i högst tre månader utan uppehållstillstånd. I de flesta fall krävs dock ett visum för inresa till Sverige. Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. Vid en akut nödsituation har kommunen det yttersta ansvaret och en individuell bedömning ska alltid göras. Om det finns barn i familjen ska deras behov särskilt beaktas och en prövning av barnets bästa göras. Om socialtjänsten behöver ta kontakt med Migrationsverket under sin utredning ska samtycke från den enskilde inhämtas.

4.1.16.2.1 Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige

Denna grupp benämns i andra sammanhang som papperslösa. Det är personer som vistas i landet utan tillstånd. Orsakerna kan vara att personen fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd och fått ett utvisningsbeslut, tiden för uppehållstillstånd har gått ut och ingen förnyad ansökan är gjord eller att personen aldrig har ansökt om uppehållstillstånd.

Personen kan också vara på väg till annat land för att söka uppehållstillstånd. Dessa personer omfattas av personkretsen enligt [lag \(1994:137\) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA](#), men har inte rätt till bistånd enligt LMA. De har därmed inte rätt till bistånd enligt [4 kap. 1 § SoL](#).

Om en person är tillståndssökande som anhörig har hen inte rätt till LMA eller till ekonomiskt bistånd enligt [4 kap. 1 § SoL](#).

4.1.16.2.2 Asylsökande som ansöker om ekonomiskt bistånd

Den som söker asyl i Sverige får oftast ekonomisk ersättning från Migrationsverket, enligt LMA. Migrationsverket ansvarar för försörjning och boende för personer som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige. I vissa fall ska socialtjänsten betala ut LMA-ersättning.

4.1.16.3 Personer med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd. Personer vars uppehållstillstånd går ut är berättigade till bistånd under ansökningstiden förutsatt att de ansökt innan föregående tillstånd gått ut.

Studierande med uppehållstillstånd ska inte beviljas bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Upphållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tillgodosedd under vistelsen i landet.

4.1.16.3.1 Personer i etablering

Arbetsförmedlingen har det samordnande ansvaret för den nyanländes etablering på den svenska arbetsmarknaden och i det svenska samhället. Myndigheten ansvarar för att en etableringsplan upprättas för den nyanlände och att etableringssamtal genomförs. Ansökan om etableringsersättning görs till Försäkringskassan som beslutar om och betalar ut etableringsersättning och eventuella tillägg.

Ansökningar om bistånd ska hanteras enligt samma regler och rutiner som för andra sökanden och ställer samma krav på egenansvar och egen planering.

Den som ansöker om ekonomiskt bistånd mellan det att uppehållstillståndet beviljas till första utbetalning av etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och fullt försörjningsstöd beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och kraven i övrigt är uppfyllda.

Den som söker kompletterande ekonomiskt bistånd för att inkomsterna inom etableringsreformen inte är tillräckliga ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen.

Nyanlända (18-20 år) som saknar föräldrar i Sverige ingår inte i arbetsförmedlingens etableringsprogram. Gruppen uppmuntras till gymnasiestudier med studiebidrag från CSN och har därmed rätt till ekonomiskt bistånd.

Denna grupp ska precis som gruppen ensamkommande barn från vårterminen det året de fyller 20 år söka sommarjobb och kunna redovisa detta månadsvis. Grunden ska vara att ungdomen har sökt arbete. Om ungdomen inte lyckats erhålla ett arbete kan försörjningsstöd, efter sedvanlig behovsprövning, beviljas under sommaren.

4.1.16.4 Nordiska medborgare

Danmark, Finland, Norge och Island är tillsammans med Sverige en del av Norden. De nordiska länderna har en överenskommelse om att de nordiska medborgarna har rätt att bo i vilket nordiskt land som helst utan att de behöver ansöka om uppehållstillstånd. Så länge de nordiska medborgarna befinner sig i Sverige likställs de med svenska medborgare enligt [lag \(1995:479\) om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster](#).

4.2 Kontroller

För att motverka felaktiga utbetalningar ska de uppgifter som den sökande lämnar i sin ansökan alltid kontrolleras så långt det är möjligt.

Godkännande av att olika kontroller görs sker i huvudsak genom att den sökande undertecknat ansökningsblanketten. I vissa fall kan andra kontroller än de som godkänts på ansökningsblanketten behöva göras. Sådana kontroller ska godkännas av den sökande. Om den sökande har lämnat muntligt godkännande ska detta dokumenteras i journalanteckning.

Alla kontroller som görs och kontakter som tas i samband med en biståndsansökan ska ske med den sökandes samtycke. Om den sökande inte lämnar sitt godkännande måste socialtjänsten ta ställning till om beslutsunderlaget är tillräckligt eller inte. Om inte, kan beslut om att avslå ansökan fattas med hänvisning till att den sökande inte medverkar i utredningen.

Utgångspunkten är att den sökande ska visa att han eller hon har rätt till bistånd och ett stort ansvar kan läggas på den sökande att själv styrka sina uppgifter.

Utredningen i samband med nybesöket är central. Det som primärt måste kontrolleras är om den sökande kan anses tillhöra kommunen. Detta är särskilt viktigt när det gäller sökande som saknar egen bostad.

Följande kontroller ska alltid göras:

- Identitet
- Medborgarskap och uppehållstillstånd respektive uppehållsrätt
- Uppgifter om boende och vistelse

- Uppgifter om folkbokföring
- Hushållssammansättning
- Vårdnadshavare för barn boende i hushållet
- Tidigare aktualitet vid socialtjänst, och var?
- Inkomster
- Tillgångar
- Arbetsökande

4.2.1 Identitet och vistelse

Personuppgifter och uppgifter om boende kontrolleras i alla nya ärenden. Som legitimation godtas pass, svenskt körkort, ID-kort från bank och UT kort i avvaktan svenskt ID-kort. Bosättningskommun kontrolleras genom folkbokföring, hyreskontrakt och aktuell hyresavi.

Om det inte är möjligt att kontrollera en persons boende enligt ovan ska hembesök göras. Huvudregeln är att hembesök ska göras om den sökande har andrahandskontrakt som inte är godkänt av fastighetsägaren eller är inneboende. Om den sökande inte är folkbokförd på den adress som anges i ansökan, men uppger sig vara stadigvarande bosatt där, ska han eller hon uppmanas ändra folkbokföringsadress.

Vid bedömning av tillhörighet hänvisas till [Överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län om ärendeansvar för personer i hemlöshet](#).

4.2.2 Inkomster

Vid nybesök ska kontoöversikt och kontoutdrag med aktuellt saldo samt de senaste tre månadernas transaktioner uppvisas liksom specifikationen till senaste preliminära deklARATIONEN. Kontoutdrag för samtliga konton ska därefter uppvisas löpande.

Om det framgår en insättning så är det upp till den enskilde att visa att denna inte ökat den disponibla inkomsten eller avser ett inkomstslag som inte ska reducera biståndet. I annat fall ska den insatta summan som huvudregel betraktas som inkomst vid beräkningen. Kvarstående medel från tidigare beviljat bistånd ska dock inte betraktas som inkomst vid beräkning, annat än i samband med en eventuell nödprövning.

Inkomster från arbetsgivare eller arbetslöshetsförsäkring ska styrkas genom uppvisande av besked där alla uppgifter om tillägg och avdrag redovisas. Vid alla ansökningar ska kontroll hos Försäkringskassan göras om eventuellt utbetalade försäkringsförmåner. När det gäller löpande ersättningar ska beslutsunderlag begäras in. I förekommande fall ska även kontroll göras av om ansökan om sjukersättning, aktivitetsersättning eller allmän pension gjorts samt om extra försäkringsförmåner utgår, t.ex. AGS (avtalsgruppsjukförsäkring), AMF (arbetsmarknadsförsäkring) eller STP/ITP (särskild tillägspension/övriga avtalspensioner).

Även inkomster från utlandet ska kontrolleras så långt det är möjligt. (Vid bedömning av den sökandes kommuntillhörighet ska utgångspunkten vara vistelsebegreppet. Som ledning för hur vistelsebegreppet ska tolkas hänvisas till [Överenskommelse hemlösa Stockholms län](#))

4.2.3 Tillgångar

Kontroll av eventuellt bilinnehav ska göras hos bilregistret i nya ärenden och därefter när så anses nödvändigt. Eventuella tillgångar och värdet av dessa framgår inte längre av specifikationen till inkomstdeklarationen. Det framgår dock om det finns inkomster av kapital vilket indikerar att det finns bankmedel, aktier eller fonder.

Eventuella ränteutgifter kan indikera innehav av bostadsrätt. Fastighetsinnehav framgår om den sökande var ägare till fastigheten den 1 januari inkomståret. Specifikationen till inkomstdeklarationen ska uppvisas vid nybesök och därefter årligen. För att kontrollera om det finns eller har funnits kontanta tillgångar, aktier eller dylikt, ska den sökande uppvisa aktuella kontoutdrag från bank eller utdrag från värdepapperscentralen.

Sökande ska även ge information om tillgångar i utlandet. För att utreda dessa begärs handlingar in från den enskilde. Svenska ambassaden kan konsulteras i respektive land för att inhämta uppgifter om möjligheter till kontroll av exempelvis fastighets- eller bostadsrättsinnehav.

4.2.4 Årshjul

Ytterligare kontroller i pågående ärenden görs utifrån ett dokumenterat årshjul. Dokumentet är en del av verksamhetens rutiner.

5 Försörjningsstöd

Försörjningsstöd definieras i [4 kap. 3 § SoL](#). Det består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd för ett antal regelbundet återkommande behovsposter. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Utgångspunkten är att den inte bör överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

5.1 Riksnorm

Riksnormen för ett hushåll utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga i hushållet tillsammans med de gemensamma hushållskostnaderna och beloppen bygger på Konsumentverkets beräkningar. Riksnormen regleras årsvis genom regeringsbeslut.

- Livsmedel

Utgångspunkt är en näringsmässigt fullvärdig och varierad kost. Det förutsätts att all mat tillreds hemma. För ensamhushåll beräknas en något högre kostnad med hänsyn till att det kan bli dyrare med små förpackningar. Ingen sänkning av beloppen görs i Upplands Väsby för att barn äter lunch i förskola eller skola.

- Kläder och skor

Kostnadsberäkningen täcker det vardagliga klädbehovet för hela året samt skoreparationer och tillbehör som väska, klocka och paraply. Ryggsäckar för barn och skolungdomar ingår.

- Lek och fritid

Avser aktiviteter som det är rimligt att alla får möjlighet till och vissa fritidsrelaterade resor. Aktiviteter gäller både inomhus och utomhus, viss motion och kultur. För äldre barn och vuxna ingår kostnader för att till exempel gå på bio, lyssna på musik, läsa böcker, eller besöka simhall. För yngre barn ingår leksaker spel, pussel, böcker, biobesök m.m. I posten ingår också cykel, skidutrustning för längdåkning och skridskor. För yngre barn beräknas att cykel och skridskor köps begagnade.

- Barn- och ungdomsförsäkring

Kostnader för premie för gruppförsäkring eller individuell försäkring som gäller för sjukdom och olycksfall.

- Förbrukningsvaror

Avser kostnader för tvättmedel, diskmedel, toalettpapper, glödlampor och städprodukter,

- Hälsa och hygien

Avser kostnader för den personliga hygien, till exempel tvål, tandkräm, blöjor, mensskydd och hårklippning m.m. Även produkter som till exempel plåster och solskyddskrämer ingår. Kostnad för preventivmedel ingår inte.

- Dagstidning och telefon

Här ingår kostnaden för helårsprenumeration på en daglig tidning, kostnad för mobiltelefon och mobilsamtal. Kostnad för dator och internetabonnemang ingår inte, se under livsföring i övrigt.

5.1.1 Förhöjning av norm

Om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstödet enligt norm beräknas till en högre nivå för en eller flera av de budgetposter som ingår i riksnormen. Under förutsättning att de förhöjda kostnaderna inte täcks av annan ersättning som t.ex. merkostnadsersättning (tidigare benämnt handikappersättning) eller omvårdnadsbidrag.

5.1.1.1 Merkostnader för särskild kost

Orsaken till ett behov av särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Av intyget ska framgå hur länge läkarens bedömning gäller. Tillägg för fördyrad kost görs [enligt Konsumentverkets beräkningar av förhöjda matkostnader vid olika sjukdomar](#).

Om den sökande har väsentligt ökade matkostnader, ska möjligheten till merkostnadsersättning uttömmas. Vid vissa sjukdomar kan den sökande vara i behov av särskilt näringstillskott. I de fall näringstillskott är ordinerat av läkare kan normen höjas med merkostnaden om det inte står helt klart att näringstillskottet ersätter vanlig mat och inte innebär någon merkostnad.

Andra situationer där den sökande kan ha ökade matkostnader är t. ex matleverans genom hemtjänst samt vård av anhörig på sjukhus och då det saknas möjlighet att laga mat. Hemlösa personer beviljas indirekt högre kostnader eftersom deras norm ej reduceras gällande hushållsgemensamma kostnader. Denna del får i dessa fall tillgodose de högre matkostnaderna.

5.1.1.2 Merkostnader för umgänge med barn

Avser kostnader för barn som i samband med umgänge med förälder tillfälligt är medlemmar i hushållet. Tillägget beviljas maximalt för sex dagar per månad. Tillägget omfattar normposterna livsmedel, lek och fritid, hälsa och hygien och förbrukningsvaror.

Kostnader för umgängesperioder som överstiger fem sammanhängande dygn eller totalt sex dygn under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna eller via att försäkringskassan meddelas för reglering av underhållsstödet. Rätten till umgänge ska kontrolleras och omfattningen ska framgå av dom, avtal eller intyg från boföräldern. Om umgänget varje månad är mer omfattande än sex dagar eller om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut fattas.

Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halvt barnbidrag och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns normberäkning. Observera dock att barnbidraget endast kan räknas som en inkomst om föräldern har tillgång till halvt barnbidrag. Beträffande resor i samband med umgänge med barn, se avsnitt [6.17](#).

5.1.1.3 Merkostnader vid sjukvård

Patientens egenavgift vid sjukhusvård utgör avgift för kost och logi och ryms delvis inom försörjningsstödet kostnadspost för mat. Mellanskillnaden, patientavgiften reducerad med matpengar för samma antal dagar, beviljas i form av förhöjd norm.

Personer under 40 år med hel aktivitets-/sjukersättning betalar f. o. m. 2020-01-01

50 kr/vård dag de trettio första vårddagarna. Därefter kostar det 100 kr/vård dag.

Se även avsnitt [6.8 Hälso- och sjukvård samt läkemedel](#).

5.1.2 Sänkning av norm

Om det i enskilt fall finns särskilda skäl kan försörjningsstöd beräknas till en lägre nivå. Det kan vara i situationer där den sökande hamnat i en akut nödsituation, om den sökande endast har för avsikt att vara en kortare tid i kommunen eller om den sökande inte har vissa kostnader för poster som ingår i riksnormen t.ex. vid vistelse på behandlingshem.

5.1.2.1 Nödprövning

Nödprövning ska alltid göras om den sökande hävdar att det föreligger en nödsituation. Ekonomiskt bistånd kan bara beviljas efter en individuell prövning och efter sedvanliga kontroller. Vid nödprövning ska alltid den sökande uppvisa aktuella kontoutdrag och kontoöversikter från den senaste månaden. Hänsyn måste tas till om det finns barn i hushållet. I bedömningen ska barnets bästa enligt [3 artikeln FN:s barnkonvention](#) beaktas.

Följande faktorer bör beaktas:

- Är det en akut nödsituation?
- Är personen utsatt för hot eller våld?
- Finns barn i familjen?
- Har den sökande någon sjukdom som kan förvärras om ingen ekonomisk hjälp utgår?
- Har den sökande sådana problem att det medför svårigheter att ta ett eget ansvar?
- Finns det någon underhållsskyldig till sökande som kan ge hjälp?
- Känner den sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har hen tidigare fått information om dem?
- Återkommer behovet av ekonomisk hjälp trots egen försörjning?

5.1.2.2 Tillfällig hjälp

Om bistånd beviljas med 14 dagar eller mer tillämpas beräkning ”mat/hygien”, hänsyn tas också till hyra om den förfaller till betalning i samband med ansökan. Övriga räkningar bedöms kunna tillgodose med personens egna inkomster snart. Är bistandsperioden mindre än 14 dagar tillämpas beräkning ”mat”, hänsyn tas också till hyra om den förfaller till betalning i samband med ansökan.

5.1.2.3 Sökande har haft tillräckliga inkomster

Det kan uppstå situationer när inkomster/försörjningsstöd den sökande har haft till egen försörjning är borta. Den sökande kan ha använt dem till annat, tappat dem eller blivit bestulen. I det enskilda fallet kan efter bedömning ett extra bidrag tillfälligt beviljas. Det beviljas bara till de nödvändiga behoven så som t e x mat och bostad för att ge den sökande möjligheten att reda upp den akuta situationen. Beviljas bistånd längre än 14 dagar används beräkningen för mat/hygien, i annat fall enbart mat.

I möjligaste mån utreds även akut bistånd. Kontoöversikter och kontoutdrag för den senaste månaden ska uppvisas. Tänk på att utredningen med bedömning ska dokumenteras.

Om en person som regelmässigt har inkomster över försörjningsstödsnivån ansöker om akut bistånd bör fortsatt bistånd beviljas restriktivt. Det kan ges för att avvärja en akut nödsituation eller när den sökande har bedömts att inte kunnat ta ansvar för sin ekonomi. Om det finns barn i familjen och behovet av akut försörjningsstöd upprepas bör barnens situation särskilt uppmärksammas. Finns det oro för barnens hälsa och utveckling ska Utredningsenheten för barn och unga informeras.

Vid tappad plånbok kontaktas i första hand försäkringsbolaget. Som utredningsunderlag ska polisanmälan ha gjorts och en kopia av denna tillsammans med aktuella kontoutdrag och kontoöversikter ska redovisas. Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om att han eller hon har eget ansvar för att på ett betryggande sätt förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen. Ansökan kan avslås vid upprepad stöld eller förlust eller om det är uppenbart att fakta inte är trovärdiga runt den beskrivna situationen.

Det kan också vara skäl till att initiera kontakt med överförmyndaren för ansökan om god man till den sökande.

5.1.2.4 Personer som tillfälligt vistas i kommun

En medellös person som tillfälligt vistas i kommunen kan i en akut situation beviljas bistånd till en enkel biljett till hemkommunen. För beviljande av biljett hem krävs ansökan av den enskilde. Efter ansökan kan matpengar för en dag beviljas om ankomsten till bostadsorten infaller på kvällstid. Om hemresan kan påbörjas först nästa dag kan nattlogi beviljas efter särskild prövning. Upplands Väsby kommun har undertecknat en [överenskommelse mellan kommunerna i Stockholms län om ärendehantering av hemlösa personer](#). Överenskommelsen reglerar samverkan och ansvar för hemlösa personer som rör sig mellan länets kommuner.

5.1.2.5 Vistelse på institution

Fickpengar beviljas vid vistelse på institution, som t. ex. behandlingshem. Placeringsnorm inkluderar fickpengar, kläder och skor, fritid och hälsa och hygien. Det är dock viktigt att ta reda på vad som faktiskt ingår i vårdkostnaden i det enskilda fallet och göra en individuell bedömning.

I vissa fall kan även kostnader för egen bostad, resor och fackföreningsavgift under placeringstiden ingå i det ekonomiska biståndet och beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egenavgift för kost och logi ingå, se avsnitt [4.1.9 Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten](#). Vidare beviljas kostnader för hushållsel och telefon samt för läkarvård och tandvård om det inte ingår i vårdkostnaden.

5.1.2.6 Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård etc.

För personer inskrivna inom kriminalvården ska kriminalvårdsverket svara för alla kostnader under verkställighetstiden, med undantag för den enskildes eventuella kostnader i form av hyra och uppehälle under frigivningspermission. För hyra och andra kostnader förknippade med eventuell bostad gäller i vissa fall särskilda regler som beskrivs i avsnitt [5.2.2.10](#).

Sökandens möjlighet till inkomst från arbete inom kriminalvårdsanstalten ska alltid utredas innan ekonomiskt bistånd beviljas. Personer som är häktade, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, får häktesbidrag från kriminalvården och ska inte beviljas fickpengar.

Personer som dömts till fängelsestraff har i princip rätt att omgående påbörja verkställigheten. Socialtjänsten kan dock inte avslå en ansökan om försörjningsstöd med hänvisning till att behovet kan tillgodoses om den sökande påbörjar sitt fängelsestraff, se [KamR 2010-2174](#). I samband med avslutning av kriminalvård ligger ansvaret för bistånd enligt [4 kap. 1 § socialtjänstlagen](#) på folkbokföringskommunen under en övergångsperiod, [se 2a kap. 5 § 1 och 3 p. SoL](#). En rimlig övergångsperiod kan vara ca 1 månad. Därefter har vistelsekommunen ansvaret. Observera att det är inför en frigivning. Efter att personen blivit frigiven och därefter uppsöker en socialtjänst är det vistelsebegreppet som avgör vilken kommun som är ansvarig.

5.2 Övrigt försörjningsstöd - i förekommande fall och till skäligen kostnad

Vid behov ska skäligen kostnad för nedanstående budgetposter ingå i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov av försörjningsstöd ska den sökandes väntade inkomster beaktas vid behovsprövning av dessa budgetposter, med undantag av boendekostnaden.

5.2.1 Arbetsresor

Bistånd till arbetsresor beviljas inom ramen för försörjningsstödet om behov av resor finns för att kunna arbeta eller för att kunna delta i regelbundna aktiviteter för att komma i arbete. Bistånd till arbetsresor beviljas motsvarande kostnad för ett SL-kort. Kostnaden för nödvändig reskassa ska jämföras med kostnaden för månadskort och det billigaste alternativet ska väljas.

5.2.2 Boende

Sökande ska kunna styrka att hyran/boendekostnaden från föregående månad är betald och att ingen hyresskuld finns.

Försäkringskassans föreskrift för genomsnittshyra ska vara vägledande vid bedömning av boendekostnad. Möjlighet till individuella bedömningar ska finnas till exempel utifrån ett barnperspektiv eller rådande bostadsläge.

Den högsta godtagbara nivån enligt Försäkringskassans föreskrifter får inte överskridas annat än om synnerliga skäl bedöms föreligga.

Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta, men avstår från försök att sänka sin boendekostnad, ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som ovan sägs om vägledande boendekostnad. Ansökan ska alltså inte avslås i sin helhet.

I normalfallet ska den sökande inte fördyra sina kostnader så länge behov av försörjningsstöd föreligger. Om någon, som har försörjningsstöd, anser sig behöva byta bostad under pågående bistandsperiod och detta medför ökad boendekostnad ska detta ske i samråd med socialtjänsten.

Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation, vilket även kan innefatta att söka boende utanför kommunen, ska följande förhållanden beaktas

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste en helhetsbedömning göras där man tittar på konsekvenserna för t ex. skolgång, barnomsorg, och det sociala nätverket men även på vilka konsekvenser det blir om familjen blir fortsatt bidragsberoende.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet och betalningsanmärkningar.
- Bostadens bytesvärde(gäller förstahandskontrakt).
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara den höga hyran.
- Har den sökande möjligheten att lösa sin situation genom att hyra ut del av bostaden

Om socialtjänsten efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas ändra sin bostadssituation, ska skäligt rådrum ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden, observera att detta beslut är överklagningsbart. Skäligt rådrum är fyra månader som kan förlängas om sökanden under denna tid påbörjat byte av bostaden. Socialtjänsten ska, om sökanden önskar det, vara behjälplig med att diskutera förslag på lösningar.

Beslut om boendekostnad utöver skälig nivå ska omprövas var sjätte månad.

Även i de fall där socialtjänsten beslutat att avslå en del av hyran (när sökande valt att fördyra boendekostnaden) ska beslutet omprövas minst var sjätte månad.

5.2.2.1 Hyresrätt

Kostnader för extrautrustning och av hyresgästen själv valt tillval i lägenheten medräknas inte i boendekostnaden. Så ej heller avgift för medlemskap i hyresgästförening och kostnader för parkering, garage eller cykelförråd. Behovet anses kunna tillgodoses inom riksnorm.

5.2.2.2 Ägd bostadsrätt eller villa

Bostadsrätt eller villa kan vara en realiserbar tillgång som genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. I de fall bostaden representerar ett ekonomiskt värde d . v s, om det blir ett överskott som kan användas till försörjningen och behov av ekonomiskt bistånd bedöms bli långvarigt utgör det skäl för försäljning av bostaden. Fastigheten ska då lämnas till mäklare för försäljning. Värderingen ska vara kostnadsfri.

Om biståndsbehovet väntas bli kortvarigt, högst tre månader, eller om bostadsrätten eller villan är belånad på sådant sätt att det inte kan bli något överskott vid en försäljning och månadskostnaden är rimlig, ska krav på försäljning inte ställas. I övrigt gäller vad som sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och överväganden i samband med det. Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen plus räntan för lån på lägenheten.

I boendekostnaden för villa ingår tillsammans med ränta kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och tomträttsavgäld. Under förutsättning att den sökande har möjlighet att göra skatteavdrag räknas 70 procent av räntan för lån på bostaden som kostnad. Inte i något fall ska amortering på lån räknas in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning.

Endast ränta på lån som tagits för förvärvet av bostaden ska inräknas. Har bostaden belånats i syfte att förvärva andra kapitaltillgångar som till exempel bil eller båt, ska räntekostnaden för dessa lån inte räknas in som boendekostnad. Den sökande ska uppvisa köpekontrakt, vilket är en förutsättning för att kunna utreda aktuell boendekostnad. Observera att sökande med lån på bostad alltid ska uppmanas söka skattejämkning för räntekostnaden.

5.2.2.3 Ägt fritidshus

Samma riktlinjer gäller för fritidshus som för bostadsrätt eller villa. Även del i fritidshus ska räknas som realiserbar tillgång såvida det inte finns ett skrivet förbehåll som förhindrar en försäljning, betalats fram till ansökan om bistånd. Faktisk hyra ska beviljas om den inte är oskälig.

Saknas det ett avtal eller att den sökande inte kan styrka att hyra har betalats innan tiden för ansökan ska boendekostnad inte beviljas då det i och med detta anses att ett faktiskt behov av bistånd inte kan påvisas, [KamR i Stockholm 2010-02-15 5886-09](#). Undantag kan göras.

5.2.2.4 Andrahandsboende

För andrahandsboende ska kontrakt uppvisas där följande bör framgå: överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek, bostadens storlek, antal rum och vad som ingår i hyran. Bostadens adress ska framgå och den sökande bör vara folkbokförd på adressen då man enligt folkbokföringslagen ska vara skriven där man bor och vistas, har sin dygnsvila. Om dessa villkor inte kan uppfyllas måste en individuell bedömning göras utifrån sökandens sociala situation.

Depositionsavgift avseende hyra kan beviljas om det finns särskilda skäl.

5.2.2.5 Inneboende

Vad som anges i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. För att betraktas som ett separat hushåll vid ansökan om ekonomiskt bistånd och beräkning enligt riksnorm ska den sökande som huvudregel disponera ett eget rum i bostaden. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen.

Den faktiska boendekostnaden för en inneboende bör vara den hyra som *avtalats* och som styrkts med underlag.

5.2.2.6 Delad lägenhet

När syskon, nära släktingar eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna för inneboende.

När sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal kontraktsinnehavare, vid prövning av ekonomiskt bistånd.

5.2.2.7 Vuxet hemmaboende barn

5.2.2.7.1 Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Huvudregeln är att bistånd till hyresdel inte ska beviljas. Undantag görs när den unge är medlem i en familj som har ekonomiskt bistånd eller som annars skulle bli i behov av det, vilket kan bli aktuellt på grund av att förälders bostadsbidrag minskar eller dras in.

5.2.2.7.2 Hushåll endast med barn över 18 år

Inkomst av bostadsbidrag bortfaller när den unge fyller 18 år eller avslutar gymnasiet. Hyresdel för den unge kan beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget.

5.2.2.7.3 Hushåll med barn både under och över 18 år

Föräldrarna söker bostadsbidrag som barnfamilj. Försäkringskassan räknar ut en hyresdel som det vuxna barnet ska betala vilket minskar föräldrarnas hyra och bostadsbidrag. Bistånd till hyra kan beviljas med den summa som Försäkringskassan fastställt som hyresdel.

5.2.2.7.4 Ungdom/vuxet barn som tidigare betalt hyresdel till föräldrarna

Hyresdel beviljas om den sökande tidigare betalat hyresdel. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden. Perioden ska vara av minst tre månaders varaktighet.

Hyresdel räknas ut enligt det beräkningssätt som Försäkringskassan använder, d.v.s. köket läggs till antalet övriga rum multiplicerat med två.

Hyresdelen fås när dubbla hyreskostnaden delas med denna summa.

Exempel: Lägenheten är på 4 r.o.k. med 4 200 i hyra. Kök plus 2 x 4 rum = 9. Dubbel hyreskostnad = 8 400. Hyresdel: $8\ 400/9 = 934$ kronor

5.2.2.8 Förälder boende hos barn

Ekonomiskt bistånd till boendekostnad beviljas för förälder som bor hos vuxet barn, endast om det vuxna barnet därigenom har en högre boendekostnad än han/hon annars skulle ha haft.

Högre boendekostnad kan uppstå om det vuxna barnet

- måste behålla en större bostad eller
- får sitt bostadsbidrag sänkt

Beräkning av hyresdel görs enligt exempel ovan.

5.2.2.9 Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos vän som bor i andra hand, hotell, etc. Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialtjänsten inte kan erbjuda något alternativ. Sökanden ska under tiden aktivt söka annat boende och vid behov ta emot socialtjänstens stöd i form av boendevägledning.

5.2.2.9.1 Akut boende

Bistånd till akut boende ska vara kortsiktigt och sökanden ska under tiden aktivt söka annat boende. Den som står utan bostad ska söka annat boende i hela landet om inte en eventuell anställning eller starka sociala skäl talar för ett boende i Stockholmsregionen. Bistånd till boende på vandrarhem ska vara kopplat till den enskildes egna försök till att skaffa bostad och hen ska vid behov ta emot socialtjänstens stöd i form av boendevägledning.

5.2.2.10 Hyra för intagna inom kriminalvård/institutionsplacerade

För intagna på kriminalvårdsanstalt som ej har inkomster eller tillgångar och där strafftiden är kortvarig (inte över sex månader) ska försörjningsstöd kunna utgå till boendekostnaden. De kostnader som är bundet till boendet är hyra, hemförsäkring, och el, se avsnitt [Inskrivna för kriminalvård, rättspsykiatrisk vård 4.1.6.](#)

När det gäller häktade personer kan det i förväg vara svårt att veta hur lång häktningstiden blir. Har den häktade egen lämplig bostad och förutsättningar för försörjningsstöd föreligger, bör därför bistånd till hyra i avvaktan dom beviljas. Först då dom avkunnats är det möjligt att bedöma om fortsatt bistånd.

Innan bistånd beviljas ska hyresförhållandena undersökas. Om ansökan avser hyra för lägenhet i andra hand ska det undersökas om hyresrätten kvarstår efter frigivningen. Om hyresrätten inte kvarstår, bör inte bistånd beviljas. Om strafftiden är längre än sex månader ska möjligheterna att hyra ut i andrahand undersökas. Beträffande institutionsplacerade kan bistånd till hyra utgå i likhet med intagna inom kriminalvården. Beslut ska föregås av samråd med berörd handläggare på beroendeenheten.

5.2.3 Hemförsäkring

Bistånd beviljas till faktiskt kostnad till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Egendomsskydd beviljas maximalt för ett lösöresbelopp på 300 000 kronor. Om tveksamhet uppstår kring lämplig kostnad för hemförsäkring kan en jämförelse göras med Konsumentverkets beräkningar. Extra försäkringar så som allrisk-, oturs- och hemplusförsäkring ingår inte i vad som betraktas som grundskydd. I de fall den sökande har års- eller halvårsinbetalningar ska den sökande uppmanas begära månads- eller kvartalsinbetalningar. Alla som är folkbokförda på en adress och har någon form av hushållsgemenskap täcks av lägenhetsinnehavarens hemförsäkring t.ex. unga vuxna som bor kvar hemma hos föräldrarna eller syskon eller vänner som delar lägenhet. Inneboende är ett undantag och ska uppmanas skaffa en egen hemförsäkring.

5.2.4 Hushållsel

Elräkning med förfallodag under den månad ansökan avser ska uppvisas och får beviljas medfaktiskt belopp, om beloppet bedöms skäligt. Kvitto på senast betald elräkning ska uppvisas. Vid bedömning av skälig kostnad utöver den fasta avgiften ska utgångspunkten vara [Konsumenternas energimarknadsbyrås beräkningar vad gäller medelförbrukning](#).

För att minska elkostnaden kan sökanden uppmanas hitta billigare elleverantör samt teckna avtal hos nuvarande elleverantör. Utan aktivt val tillämpas tillsvidare avtal vilket ger högsta pris.

Depositionsavgift vid inkoppling av el beviljas endast vid bedömt långvarigt biståndsbehov och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

5.2.5 Medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa

Sökanden ska i första hand pröva möjligheten till nedsatt avgift via sitt fackförbund eller till månadsbetalning. Medlemsavgift kan endast utgå om den enskilde bedöms ha eller återfå arbetsförmåga. Avgifter till fackförening och eller arbetslöshetskassa beviljas därefter med faktiskt belopp.

6 Bistånd till livsföring i övrigt

Nedan följer en redogörelse i bokstavsordning över det som kan beviljas som livsföring i övrigt. Vissa av posterna ingår vanligtvis i en skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och

sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för ekonomiskt bistånd. Det gäller löpande kostnader för läkarvård, medicin, barnomsorg och färdtjänst.

När det gäller rätten till bistånd till övriga kostnader krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska alltid beaktas vid prövningen. Det innebär att bistånd inte beviljas för sådana behov om behovet av försörjningsstöd är kortvarigt.

6.1 Arbetskläder

Arbetskläder/Skyddskläder kan beviljas för personer som fått arbete eller praktik och där arbetsgivaren inte ansvarar för kläder. Bistånd kan beviljas med 3 % av prisbasbeloppet, beroende på årstid. Biståndet ska då kunna tillgodose behovet av byxa, jacka och skor.

Innan bistånd beviljas skall möjligheten till arbetskläder också kontrolleras med praktiksamordnaren.

6.2 Barnomsorgsavgift

Innan bistånd till barnomsorgsavgift kan beviljas ska det utredas om sökanden meddelat korrekta inkomster till barnomsorgen. Socialtjänsten kan på begäran skriva intyg att sökanden är aktuell på enheten för ekonomiskt bistånd. Under tiden som avgiften prövas ska anstånd med avgiften begäras av sökanden. Sökande ska med socialsekreterarens hjälp även se till möjligheten att få tidigare fakturor makulerade.

Sökanden ska kunna uppvisa inbetald barnomsorgsavgift avseende avgiften för månaden närmast före ansökningsmånaden.

6.3 Begravningskostnader

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet.

Begravningskostnaderna går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet, till exempel obetald hyra, hushållsel, telefon eller kostnader för utflyttning och städning av bostaden. Rätten till bistånd bedöms utifrån döds-boets ekonomiska situation och inte dödsbodelägarnas.

Det går att göra undantag, om till exempel efterlevande make eller maka har mycket pengar som enskild egendom och det skulle upplevas som orimligt att kommunen står för begravningskostnaderna. Kostnader för begravning av minderåriga barn prövas mot föräldrarnas ekonomi.

Som huvudregel ska dödsbodelägare begära anstånd med betalning av begravningsfaktura hos begravningsbyrån under tiden dödsboets betalningsförmåga utreds.

Socialnämnden kan beakta om den avlidne gett bort eller sålt tillgångar förmånligt till en dödsbodelägare strax före dödsfallet.

Bistånd till begravningskostnader får beviljas med högst 50 % av prisbasbeloppet om dödsboet saknar tillgångar för att täcka skäligen kostnad för begravningen. De anhöriga avgör själva hur de vill disponera beviljat belopp för begravningsrelaterade kostnader.

6.4 Flyttkostnader

Bistånd kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnormen om behov av att flytta är motiverat av hälsoskäl, sociala omständigheter, att sökandes möjligheter att bli självförsörjande genom flytten skulle öka eller att flytten skulle medföra att sökandes boendekostnader skulle minska.

Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av flyttbil inklusive kostnader för bensin och försäkring samt kilometerkostnader med maximalt 10 % av prisbasbeloppet mot uppvisande av kvitto.

Endast om särskilda skäl finns godtas anlitan­de av flyttfirma för flytt av bohag och tillhörigheter med kostnad om maximalt 50% av prisbasbeloppet. Kostnader för packning och flyttstädning godtas generellt inte. I de fall den sökande av särskilda skäl inte kan praktiskt flytta får hen inhämta minst tre skriftliga kostnadsförslag från flyttfirmor.

Bistånd till kostnad för flyttning utanför Norden beviljas inte. I samband med att bistånd till flyttkostnaderna beviljas ska den sökande styrka att den gamla bostaden sagts upp.

6.4.1 Dubbla hyror i samband med flytt

Bistånd kan beviljas till sökande som har försörjningsstöd eller inkomster i nivå med riksnormen om behov av att flytta är motiverat av hälsoskäl, sociala omständigheter, att sökandes möjligheter att bli självförsörjande genom flytten skulle öka eller att flytten skulle medföra att sökandes boendekostnader skulle minska. Hyra utanför Norden beviljas inte.

6.4.2 Flyttanmälan

Flyttanmälan görs kostnadsfritt hos Skatteverket. Flyttanmälan innefattar ändring av folkbokföringsadress. Bistånd beviljas inte för eftersändning av post.

6.5 Glasögon och kontaktlinser

Bistånd till glasögon eller byte av glas kan utgå i de fall behov kan styrkas genom ordination av läkare eller optiker. Vid behov av nya glasögon på grund av olycksfall ska eventuell glasögonförsäkring eller hemförsäkring användas i första hand.

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris som optiker erbjuder.

Bistånd till vanliga läsglasögon som är avsedda för personer över 35 – 40 år med avtagande synskärpa s.k. ålderssynthet beviljas inte. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas endast om behovet är styrkt av läkarordination som det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel. Kostnad för kontaktlinser godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt med läkarintyg.

Bistånd till glasögon kan beviljas personer med långvarigt biståndsbehov eller som under en längre tid levt i nivå med försörjningsstödet.

Barn får, till och med det år de fyller 19 bidrag till glasögon och linser från Regionen varje gång synen förändrats så mycket att ett recept på ny styrka behövs

6.6 Hemtjänstavgift

Beslut om fastställd avgift ska uppvisas.

Ekonomiskt bistånd beviljas som regel inte till kostnaden för hemtjänstavgift då denna är inkomstbaserad. Vid debitering av hemtjänstavgift görs beräkning från äldreomsorgen så att den enskilde alltid har ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift betalats, s.k. förbehållsbelopp. Görs beräkning för bedömning av bistånd som ingår i begreppet skälig levnadsnivå utgör hemtjänstavgiften en godkänd kostnad i den ekonomiska beräkningen.

6.7 Möbler och husgeråd/hemutrustning

En förutsättning för att bistånd till hemutrustning ska utgå är att sökanden har en stadigvarande bostad. Om den sökande haft möjlighet att planera och spara ihop till utrustning ska biståndet inte beviljas, inte heller om den sökande har/eller bedöms ha ett kortvarigt biståndsbehov.

Kostnader för hemutrustning kan beviljas enligt nedan. Nyanlända beviljas inte bistånd till hemutrustning från socialnämnden då behovet kan tillgodoses genom hemutrustningslån från CSN se avsnitt [Hemutrustningslån till nyanlända 3.10](#).

6.7.1 Komplettering av hemutrustning

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning ska vid behov beviljas. Behovet ska prövas med hänsyn till den sökandes ålder och framtida förmåga att försörja sig själv. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå. Hembesök ska alltid göras innan beslut fattas och köpet ska kunna styrkas med kvitto.

6.7.2 Begränsad hemutrustning

Varje familjemedlem ska ha sin egen sängplats. Alla ska ha möjlighet att sitta till bords samtidigt. Gardiner och armatur ska finnas i den omfattning som lägenhetens utformning kräver. Köksutrustning ska svara mot familjens storlek etc. Barns behov av ”normal” hemstandard bör särskilt beaktas.

Begränsad hemutrustning för att äta och sova består av säng, lampor, köksbord, stolar, gardiner, husgeråd, linnevaror och tv.

Beviljas för

- 1 vuxen med 10 % av prisbasbeloppet
- 2 vuxna med 15 % av prisbasbeloppet
- barn med 5 % av prisbasbeloppet

För barnfamiljer kan det även bli aktuellt med bistånd till möbler i vardagsrum. Biståndet avser sittplatser, bord, gardiner och matta och kan beviljas med 5 % av prisbasbeloppet. Kostnad för TV/dator/smartphone beviljas barnfamiljer med upp till 2 % av prisbasbeloppet.

Kostnad för enstaka utrustning beviljas med hänsyn till utrustningens del av procentsatsen.

6.7.3 Hel hemutrustning

Hel hemutrustning kan beviljas sökande som inte bedöms kunna bli självförsörjande inom en överskådlig framtid.

Hel hemutrustning består av möbler till kök, sovrum och vardagsrum. Dessutom av lampor, husgeråd, sängutrustning, handdukar och mattor samt städartiklar och dammsugare, TV/radio.

Beviljas för

- 1 vuxen med 15 % av prisbasbeloppet
- 2 vuxna med 20 % av prisbasbeloppet
- barn med 7 % procent av prisbasbeloppet

Maximalt belopp att bevilja för hemutrustning kan inte överstiga CSN: maxbelopp för hemutrustningslån för nyanlända, 35 000 kr.

6.7.4 Underhåll av hemutrustning

Bistånd kan utgå för underhåll och eller reparationer av hemutrustning om detta krävs för att sökanden ska kunna bibehålla skälig levnadsnivå.

6.8 Hälsa- och sjukvård samt läkemedel

Ekonomiskt bistånd bör ges för skäliga kostnader för hälso- och sjukvård som är medicinskt påkallad. Bedömning av vad den enskilde ska få ersättning för bör göras från den utgångspunkten att syftet med vården ska kunna uppnås.

Ekonomiskt bistånd bör omfatta kostnader för åtgärder som:

- utgör sådan vård och behandling som avses i 1 § hälso- och sjukvårdslagen och som ett landsting är skyldig att svara för enligt lagens 3 §, även i de fall insatserna tillhandahålls av en privat yrkesutövare som är ansluten till Försäkringskassan.
- vidtas efter bedömning av hälso- och sjukvårdspersonal och görs i enlighet med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Styrkta hälso- och sjukvårdskostnader beviljas med motsvarande summa inom högkostnadsskyddet.

Ekonomiskt bistånd bör även omfatta skäliga kostnader för bland annat:

- hjälpmedel och förbrukningsmaterial som förskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal.
- läkemedel som omfattas av lagen (2002:160) om läkemedelsförmåner med mera och som förskrivits av behörig hälso- och sjukvårdspersonal. För att bevilja kostnad för

medicin ska sökanden visa upp receptkvitto. Av kvittot framgår vad som ingår i högkostnadsskyddet. Enbart kostnader som avser det billigaste alternativet inom högkostnadsskyddet får beviljas, dvs egenavgift. Läkemedel som inte omfattas av lagen om läkemedelsförmåner med mera beviljas restriktivt och endast om behovet är styrkt av behandlande läkare. Merkostnadsersättning kan inkludera kostnader för medicin och ingår då inte i högkostnadsskyddet. Ekonomiskt bistånd kan i dessa fall inte beviljas. Bistånd beviljas inte till läkemedel som hämtats ut längre än två ansökningsmånader tillbaka, då anses behovet redan ses vara tillgodosett.

- resor som är nödvändiga för att vården skall kunna genomföras.
- resor som är nödvändiga för att hämta ut förskrivna läkemedel, hjälpmedel och förbrukningsmaterial.

Kostnad för faktureringsavgift godkänns om detta är enda möjliga alternativ. Uteblivet läkarbesök godkänns inte.

6.9 Identitetshandlingar

Kostnad för identitetshandlingar kan efter särskild prövning beviljas, det vill säga att ändamålet med biståndet är nödvändigt för den sökande. En förutsättning är att giltigt id-kort, pass eller körkort saknas. Kostnad för id-kort för barn från 15 år beviljas endast om biståndsbehov bedöms bli långvarigt.

6.10 Internet

Idag finns ett behov av att ha tillgång till internet i hemmet för att effektivt kunna ta del i samhällslivet. Utrymmet för att anse att en enskild är tillförsäkrad en skälig levnadsnivå även utan tillgång till internet i hemmet bör vara synnerligen begränsat, [HFD 2017 ref.23](#). Bistånd bör därför beviljas med faktisk skälig kostnad till internetuppkoppling. Utgångspunkten vid bedömning av skälig kostnad ska vara 0,9 % av prisbasbeloppet.

6.11 Juridiska kostnader och stämpelavgifter

6.11.1 Advokatkostnader

I första hand ska den sökande utnyttja det rättsskydd som ingår i hemförsäkringen. Rättsskydd täcker endast tvistemål i allmän domstol och kan beroende på försäkringsbolagets regler omfatta olika typer av tvister. Vag gäller ekonomiskt bistånd kan det utgå till vissa familjerättsliga ärenden och omfattar fastställd självrisk vid rättsskydd, som vanligen ligger mellan 20 - 30 % av den totala kostnaden. Bistånd beviljas *endast* för den del av självrisken som omfattas av den av regeringen fastställda timkostnadsnormen för advokater och jurister. Bistånd kan beviljas upp till försäkringsbolagets fastställda takbelopp och utifrån månadsvis betalning.

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till den kostnad som tillkommer sökanden vid statlig rättshjälp. Bistånd beviljas endast för den del av kostnaden som omfattas av den av regeringen fastställda timkostnadsnormen för advokater och jurister upp till 100 timmar och utifrån månadsvis betalning.

6.11.2 Stämpelavgifter

Huvudregeln är att bistånd till stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras för enskilda fall, exempelvis då det är viktigt att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs. De avgifter som Migrationsverket infört för ansökan om uppehålls- och/eller arbetstillstånd, ska som huvudregel inte beviljas eftersom skyddsbehövande och sökande av humanitära skäl inte behöver betala för det. För asylsökande i Sverige och för maka, make eller sambo, samt barn under 18 år som vill återförenas med en utlänning som har fått uppehållstillstånd som skyddsbehövande eller av humanitära skäl tas ingen avgift ut. Flera stora medborgargrupper och vissa studerande är också undantagna från avgift. Kostnader i samband med ansökan om svenskt medborgarskap beviljas inte.

6.12 Kläder och skor utöver vad som ingår i försörjningsstödet

Kläder och skor ingår i riksnormen. Därför beviljas i normalfallet inte extra bidrag till detta utan en restriktiv bedömning bör göras. Vid akut behov av kläder eller skor kan sökanden få bistånd till kläder och motsvarande 1-2 normposter för kläder, beroende på behovet och årstiden. Exempel på tillfällen då extra bidrag kan beviljas är när någon som tidigare saknat bostad och som befinner sig på behandlingshem, skyddat boende eller liknande saknar kläder. Biståndet beviljas också som en merkostnad, alltså förhöjd norm.

Ansökan om engångskostnader för specialbeställda kläder eller skor som inte täcks av merkostnadsersättning ska prövas utifrån detta och eventuellt bistånd ges endast till merkostnader.

6.13 Låsbyte

Kostnad för byte av lås beviljas endast då det förekommit våld eller hot om våld.

6.14 Magasineringskostnader

Bistånd till kostnad för magasinering av bohag kan beviljas den som har löpande försörjningsstöd om den sökande förväntas kunna få ny bostad inom 3 månader. Beslutet ska tidsbegränsas och omprövas vid behov. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman.

Vid bedömningen ska också följande beaktas:

- Kostnaderna för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning.
- Bohagets innehåll och skick.
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget.

6.15 Psykoterapikostnad

Psykoterapi är sjukvårdens ansvar. Huvudprincipen är därför att bistånd till kostnad för psykoterapi inte ska beviljas.

6.16 Reparationskostnad

Avser kostnader för reparationer på grund av onormalt slitage eller skadegörelse i hyreslägenhet. Bistånd ska prövas mycket restriktivt och endast beviljas om kostnaden utgör ett hinder för den sökande att genomföra en flyttning eller ha kvar nuvarande boende. Det ska finnas medicinska och/eller sociala skäl till att bevilja bistånd.

6.17 Resor

6.17.1 Färdtjänstavgift

Bistånd till färdtjänstavgiften kan beviljas mot uppvisande av faktura. Maxavgiften för en månad motsvarar vad ett månadskort kostar, reducerad kostnad för ålderspensionärer och till personer som har sjukersättning/aktivitetsersättning. Inga avgifter utanför egenavgift beviljas.

Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

6.17.2 Resor i samband med umgänge med barn

Båda föräldrarna har gemensamt ansvar för att barns behov av umgänge tillgodoses. Den förälder som barnet bor hos ska vara med och bekosta umgänget utifrån ekonomisk förmåga och vad som är skäligt i förhållande till båda föräldrarnas ekonomi. Den förälder som ska utöva umgänge har dock huvudansvaret för kostnaderna. Bistånd till kostnad för umgänkesresa kan beviljas om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte har kunnat komma överens om hur resekostnaderna ska betalas. Enligt Regeringsrätten ([RÅ 1987 ref 109](#)) bör bistånd ges till umgänkesresor om kostnaden inte överstiger vad en förälder under liknande omständigheter normalt själv skulle kunna tänkas svara för.

Bistånd till utlandsresor beviljas inte utan synnerliga skäl. Behovsprövningen ska innefatta:

- Barnets behov av umgänge.
- Båda föräldrarnas ekonomiska förutsättningar.
- Skäligheten av kostnaden för resan.

Ekonomiskt bistånd kan i vissa fall även beviljas till föräldrars resor till barn som är placerade i familjehem eller på institution.

6.17.3 Resa till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig, eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka eller motsvarande, förälder, barn, syskon, mor- farförälder och barnbarn. Med annan närstående menas person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära. Kostnaden ska vara i nivå med vad en låginkomsttagare har råd med.

6.17.4 Övriga resor

Resor som inte är arbetsresor beslutas med stöd [av kapitel 4 1 § SoL](#) som livsföring i övrigt. Bidrag till resor motsvarar månadskort eller reskassa, som gäller vid enstaka resor.

Det gäller för resor till läkare eller liknande eller för att kunna tillgodogöra sig kommersiell service. Sjuk- och rehabiliteringsresor kan beviljas efter utredning. Skolungdomar beviljas generellt inte bistånd till SL-kort. Framkommer särskilda skäl kan bistånd beviljas efter utredning. För att skolungdom ska beviljas skolskjuts(i första hand SL-kort) ska skolvägen vara av en viss längd, trafikfarlig, eller barnet ha en funktionsnedsättning eller andra särskilda omständigheter, se [Upplands Väsby's hemsida](#).

Personer som deltar i någon form av beroendebehandling beviljas kostnad för resor. Syftet är att den sökande ska kunna delta i resor inom behandlingen.

6.18 Skulder

Bistånd till skulder beviljas generellt inte. Skulder som t. e. x. skatteskulder, avbetalning på studielån eller banklån, underhållsstöd, kontokortsskulder, privata skulder, etc. beviljas inte.

Om sökanden har svårt att planera sin ekonomi ska hen hänvisas till kommunens budget- och skuldrådgivare. Om den enskilde har en statlig fordran tas inte hänsyn till detta vid normberäkning.

6.18.1 Hyresskuld

Innevarande månads hyra ses inte vara en hyresskuld.

I första hand ska det prövas på vilket sätt den enskilde själv kan lösa sin situation

exempelvis genom att ordna en avbetalningsplan med hyresvärden. En grundförutsättning för att en ansökan om hyresskuld ska beviljas är att den enskilde återvinner sin hyresrätt om skulden regleras och att eventuell avhysning riskerar medföra allvarliga sociala konsekvenser.

Bistånd till hyresskuld kan beviljas i följande fall:

- Om den sökande av godtagbara skäl inte haft inkomster vid tidpunkten då hyresskulden uppstod och den sökande hade blivit beviljad hyran om ansökan om ekonomiskt bistånd hade gjorts.
- Då de sociala konsekvenserna för barnen i en familj skulle bli för stora vid eventuell avhysning. En prövning av barnets bästa ska göras i utredningen.
- Då alternativt boende inte går att ordna för gamla eller sjuka.

Om hyresskuld beviljas ska det i utredningen finnas en plan för hur hyresskulder ska undvikas i framtiden. Upprepade hyresskulder beviljas restriktivt.

6.18.2 Elskuld

Skulder som avser hushållsel och el för uppvärmning kan beviljas i följande fall:

- Om sökande av godtagbara skäl inte haft inkomster vid tidpunkten då elskulden uppstod och den sökande hade blivit beviljad elkostnaden om ansökan om ekonomiskt bistånd hade gjorts.
- Om de sociala konsekvenserna skulle bli alltför stora vid en avstängning av elen.

Barns situation bör särskilt uppmärksammas och en prövning av barnets bästa ska göras i utredningen. Upprepade elskulder beviljas restriktivt.

6.18.3 Barnomsorgsskuld

Generellt beviljas inte skuld för barnomsorg. Bistånd kan beviljas i de fall då

- sökande av godtagbara skäl inte haft inkomster vid tidpunkten då barnomsorgsskulden uppstod och den sökande hade blivit beviljad barnomsorgskostnaden om ansökan om ekonomiskt hade gjorts.
- barnet riskerar att bli uppsagd från sin barnomsorgsplats

6.19 Spädbarnsutrustning och kompletterande barnutrustning

Om det finns syskon och ålderskillnaden inte är för stor, kan det i vissa fall, vara rimligt att räkna med en viss återanvändning av kläder och utrustning. Biståndet prövas utifrån det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att skaffa nödvändig utrustning.

Bistånd till hel spädbarnsutrustning beviljas med maximalt 10 % av prisbasbeloppet, och innefattar en grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn. Kostnaden för barnvagn beräknas utgöra ungefär halva beloppet och kostnad för säng med utrustning ca en fjärdedel.

Bistånd till begagnad sittvagn kan beviljas om behovet inte kan tillgodoses genom försäljning av befintlig liggvagn. Bistånd kan beviljas med 1% av prisbasbeloppet .

6.20 Tandvård

6.20.1 Akut tandvård

Med akut tandvård avses lindrande behandling vid värk, infektiösa tillstånd och traumaskador. Det ska av tandvårdsräkningen eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att tandvården var akut. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar, enstaka fyllningar för att undanröja värk. Detta är behandlingar som oftast måste utföras omedelbart. Behandlingen kan utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas.

Det bör uppmärksammas att det faktum att det står ”akut besök” på räkningen inte i sig innebär att behovet av behandlingen var akut.

6.20.2 Nödvändig uppehållande tandvård

Med nödvändig tandvård menas till exempel vård i följande syften:

- att uppnå godtagbar tuggförmåga
- att ge möjlighet att fungera socialt
- att förhindra väsentligt försämrade tandstatus

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas personer som inom tre månader inte förväntas bli självförsörjande.

En del sjuka, äldre eller personer med funktionsnedsättningar har rätt till ekonomiskt stöd för tandvård från regionen. Läkaren skickar en remiss till tandläkaren.

Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet, kostnad för uteblivande från besök beviljas inte.

Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på försäkringskassans förteckning.
- Behandlingen ska omfattas av statligt tandvårdsstöd enligt 1 kap 3 § lagen om statligt tandvårdsstöd. Att en föreslagen behandling omfattas av statligt tandvårdsstöd eller är godkänd i Försäkringskassans förhandsprövning innebär inte per automatik att ekonomiskt bistånd ska beviljas för kostnaden.
- Förtroendetandläkare ska konsulteras vid ansökningar om dyrare eller mer omfattande tandvård. Kostnad för konsultation är inget bistånd.
- En individuell bedömning ska även göras av den enskildes förmåga att sköta sin tandhygien, exempelvis i samband med missbruk.

Sökande som har egen inkomst över försörjningsstöd, men ändå söker bistånd till tandvårdskostnad, ska i första hand hänvisas till möjlig avbetalning hos tandläkaren men kan i vissa fall beviljas bistånd för nödvändig tandvård.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla om behovet är styrkt med läkarintyg och förhandsprövat av Regionen. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig Regionens terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.